

*До разової спеціалізованої вченої ради
по захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії у
Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26*

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора політичних наук, професора, професора кафедри соціології
Національного університету «Одеська юридична академія»**

Яковлевої Лілії Іванівни

**на дисертаційне дослідження Гайдаєнка Павла Леонтійовича
«Харизматичне лідерство: порівняльний аналіз стилю керівництва в
демократичних та недемократичних системах», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 052 «Політологія»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота П.Л. Гайдаєнка взяла на себе завдання дослідження явища харизматичного лідерства та порівняння виявлення та функціонування харизми лідерів держав у різних політичних системах. Актуальність вибраної теми посилюється важливістю розуміння харизматичного лідерства у змінному соціально-політичному середовищі, де особистісні якості керівників стають об'єктом особливого інтересу, особливо в умовах глобальних криз. Підкреслено, що зростаючий інтерес до харизми та її ролі має підстави як у теоретичному, так і в практичному плані, оскільки розуміння механізмів харизми дозволяє аналізувати соціальні та особистісні процеси, а також сприяє прогнозуванню та розвитку політичного лідерства. Також відзначено значення політичної науки як платформи для інтеграції науково-теоретичної інформації про харизму та її застосування до політичної системи суспільства.

Основна частина роботи зосереджена на порівняльному аналізі харизматичного лідерства в різних політичних системах, що є надзвичайно актуальним у сучасному світовому політичному процесі, особливо в контексті України, яка переживає період трансформації та стикається з

численними викликами. Дане дослідження має значення для виявлення спільних рис і відмінностей у проявах харизматичного лідерства в різних контекстах та політичних системах, а також для розкриття впливу харизми на політичні процеси та їх результати.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. В цілому, автором висвітлено важливі аспекти дослідження у вступі до дисертаційної роботи, включаючи актуальність обраної теми, визначення мети та завдань дослідження, положення наукової новизни та методологічну основу. Вважаю, що отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення, що дозволяє використовувати їх для подальших досліджень та розвитку наукових знань у галузі політичної науки.

Методологічним засадам даного дослідження приділено велику увагу завдяки ретельному використанню різноманітних загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Високо цінується інтеграція діалектичного методу як основного засобу наукового аналізу, а також застосування методу системного аналізу та теоретико-методологічного синтезу для вивчення харизматичного лідерства в контексті різних суспільних наук. Особливу увагу заслуговує міждисциплінарний підхід, який дозволяє глибше розуміти проблематику через інтеграцію різноманітних наукових методів та аспектів соціальних наук. Автор наголошує на ролі індукції та дедукції у забезпеченні цілісності, об'єктивності та конкретності дослідження. Чітко використані історичний, порівняльний, структурно-функціональний методи для аналізу елементів харизми у різних системах, а також системний та біхевіористський підходи для вивчення стилів керівництва. Компаративний метод дозволив дисертанту виокремити спільні риси та специфіку різних стилів керування, розглянутих у дослідженні.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дослідження автора широко охоплює

теоретичні основи харизматичного лідерства і пропонує цікаві вектори дослідження. Систематизація положень теорій лідерства, розгляд харизми у політичному контексті та осмислення особистісних якостей політичних лідерів як факторів харизматичного впливу – це важливі аспекти, які варто розглянути.

Продуктивним представляє визначенням автора ролі харизми у системі лідерства, її взаємозв'язку з політичними процесами та впливом на взаємодію між лідерами і суспільством. Такий підхід дозволяє розглядати лідерство не лише як інструмент управління, але й як складний соціокультурний феномен, що визначається динамікою взаємин та співпраці між акторами політичного процесу.

До позитивних досягнень автора в рамках комплексного дослідження можна віднести систематичний аналіз аспектів політичних систем та їх вплив на позиції лідерів. Важливою є його здатність визначити взаємозв'язок між соціальною партисипацією, ідеологічною спрямованістю та динамікою взаємодії політичних суб'єктів у контексті формування політичної системи.

Особливу увагу слід приділити аналізу різних політичних режимів, які визначають стиль лідерства. Автор чітко демонструє розрізнення між демократичними, авторитарними та тоталітарними системами, а також важливість влади і комунікації лідера в кожному з них. Цікавою є його обґрунтована позиція щодо президентських та парламентських форм управління, де акцентується на ролі особистості лідера, його відповідальності та спілкування з громадянами. Цей аспект відображає необхідність комунікації та виявлення харизми керівників у різних політичних системах. Добре аргументоване висвітлення автором недемократичних режимів (авторитарних та тоталітарних) дозволяє глибше розібратися у взаємозв'язку між харизмою лідера та методами впливу у таких системах.

Відомості про дотримання академічної доброчесності.

У дисертації та наукових публікаціях Гайдаєнка П.Л. відсутні порушення академічної доброчесності.

Дискусійні зауваження та запитання до дисертанта. Незважаючи на позитивне враження від дослідження, все ж є деякі зауваження до представленої роботи:

1. У підрозділі 1.2 в рамках проведеного глибокого аналізу трансформаційного лідерства, яке обґрунтовано зарубіжними авторами, варто було б звернутися також до доробку сучасних українських науковців: І. А. Семенець-Орлова, С. А. Калашнікової, М. С. Карамзіної на інших. Робота отримала би від цього значну користь.
2. У підрозділі 2.2 дисертації детально аналізуються питання гібридних форм політичних режимів. Однак, на мою думку, можна більше уваги приділити розгляду функціонування лідерства в межах цих режимів.
3. У підрозділі 3.2 автор досліджує використання соціальних мереж як каналів для передачі харизматичних сигналів демократичними лідерами, порівнюючи їх з традиційними методами комунікації, які використовуються недемократичними режимами. Отже, вважаю, що важливо розглянути переваги та обмеження використання соціальних мереж у порівнянні з традиційними медіа для політичних лідерів.

Висновки про відповідність дисертації встановленим вимогам.

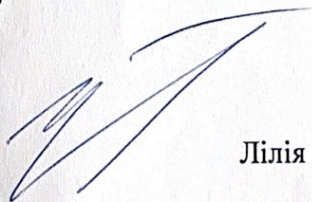
Вказані зауваження не впливають на загальну високу оцінку представленого дослідження, вони мають суто уточнюючий характер. Загалом, хочу відзначити, що дисертант підготував цікаву, ґрунтовну наукову роботу, яка характеризується самостійністю та завершеністю. Вона цікавито досягає поставленої мети, розв'язує сформульовані завдання та містить положення, що мають важливе значення, як для

політичної теорії, так і для практичної політичної діяльності. Текст дисертації є логічно структурованим, а мова є доступною та, водночас, науковою.

На моє переконання, дисертаційне дослідження Гайдаєнка Павла Леонтійовича на тему «Харизматичне лідерство: порівняльний аналіз стилю керівництва в демократичних та недемократичних системах» є дуже актуальним, містить значущу наукову новизну та має обґрунтовані та доведені висновки. Таким чином, робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44. від 12 січня 2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а дисертант Гайдаєнко Павло Леонтійович заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Офіційний опонент,

Доктор політичних наук, професор,
професор кафедри соціології
Національного університету
«Одеська юридична академія»



Лілія ЯКОВЛЕВА

Підпис офіційного опонента засвідчую:

Проректор з наукової роботи
Національного університету
«Одеська юридична академія»
професор



Мінас АРАКЕЛЯН